

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 92/97

Ústavný súd Slovenskej republiky v Košiciach v senáte zloženom z predsedu JUDr. Jána Klučku a sudcov JUDr. Viery Mrázovej a JUDr. Tibora Šafárika na neverejnom zasadnutí konanom 19. marca 1998 v konaní o prijatom podnete [REDACTED], bytom v [REDACTED] zastúpeného JUDr. Michalom Roháčom, advokátom, Hlavná č. 65, Košice, vo veci porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 prvej vety Ústavy Slovenskej republiky, v konaní o zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva vedenom na Okresnom súde Košice I pod sp. zn. 12 C 399/93, takto

r o z h o d o l :

Okresný súd Košice I v konaní o zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva sp. zn. 12 C 399/93 **p o r u š i l** základné právo [REDACTED] upravené v čl. 48 ods. 2 prvej vete Ústavy Slovenskej republiky na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky v Košiciach (ďalej len „ústavný súd“) bolo 22. septembra 1997 doručené písomné podanie označené ako „Sťažnosť pre porušovanie ústavných práv, občianskych práv a slobôd navrhovateľa v občianskoprávnom konaní na Okresnom súde Košice I“.

Hoci pisateľ svoje podanie označil ako sťažnosť, z jeho obsahu a pripojených príloh vyplynulo, že išlo o podnet podaný podľa čl. 130 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“).

Ústavný súd podnet [REDAKOVANÉ] (ďalej len „navrhovateľ“) predbežne prerokoval a po zistení, že spĺňa formálne i obsahové náležitosti upravené zákonom Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z.z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 293/1995 Z.z., ho uznesením z 10. decembra 1997 prijal na konanie. Obaja účastníci konania sa ústneho pojednávania v tejto veci vzdali.

Navrhovateľ v podnete uviedol, že Okresný súd Košice I konaním vedeným pod sp. zn. 12 C 399/93 spôsobuje „úmyselné“ prietahy v konaní napriek tomu, že sa už na tieto prietahy sťažoval na Krajskom súde v Košiciach sťažnosťou z 26. mája 1997.

Ústavný súd pri posudzovaní námietky porušenia základného práva navrhovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov postupom Okresného súdu Košice I vo veci sp. zn. 12 C 399/93 skúmal ako postup súdu, tak aj správanie sa navrhovateľa ako účastníka konania, z dôvodu posúdenia ich podielu (miery ich účasti) na prípadných zbytočných prietahoch v označenom konaní.

Ústavný súd z obsahu súdneho spisu sp. zn. 12 C 399/93 bývalého Mestského súdu v Košiciach (neskôr z dôvodu zmeny územnosprávneho usporiadania súdov

Obvodného súdu Košice I, teraz Okresného súdu Košice I) zistil, že navrhovateľ podal 30. októbra 1992 na bývalý Mestský súd Košice návrh na vydanie dedičstva, ako aj vyporiadanie a zrušenie podielového spoluvlastníctva.

Keďže podaný návrh bol neúplný, podpredseda Mestského súdu v Košiciach podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky o spravovacom poriadku pre okresné súde (ďalej len „Spravovací poriadok“) poveril justičnú čakatelku JUDr. Matyovú jeho zapísaním do registra takýchto podaní v roku 1992, pod č. 3364.

S ohľadom na predmet sporu justičná čakatelka dala 12. novembra 1993 príkaz súdnej kancelárii pre občianskoprávne veci na pripojenie dedičského spisu sp. zn. D 1750/85 súvisiaceho s vecou i ďalšieho spisu vedeného na tomto súde (Mestskom súde v Košiciach) pod sp. zn. Nc 3840/90, ktorý však bol pripojený už k ďalšej veci pojednávanej na tomto súde pod sp. zn. 14 C 137/91. Pripájaný dedičský spis patril v tom čase k súdnemu spisu sp. zn. 32 C 280/92.

Pre prebiehajúce ďalšie konania na tomto súde s vecou súvisiace boli predmetné spisy pripojené až 9. februára 1993 a samotné podanie navrhovateľa doručené súdu 30. októbra 1992 bolo bez odstránenia nedostatkov, t.j. ešte pod spisovou značkou Nc 3364/92 15. februára 1993 pridelené predsedom Mestského súdu v Košiciach na vybavenie sudkyňi tohoto súdu [REDAKOVANÉ], pretože poverená justičná čakatelka navrhovateľa na nedostatky podania žiadnym spôsobom neupozornila, hoci tak mohla urobiť podľa § 6 ods. 2 písm. a) Spravovacieho poriadku. Sudkyňa 11. marca 1993 preto formou uznesenia vyzvala navrhovateľa na odstránenie väd podania, najmä aby upresnil čoho sa jeho návrh týka, čo sleduje a označil okruh účastníkov konania.

Ústavný súd posúdil obdobie, ktoré uplynulo od doručenia návrhu Mestskému súde v Košiciach (30. októbra 1992) až do 15. februára 1993, kedy bol navrhovateľ po prvýkrát súdom upozornený na nedostatky svojho podania a konštatoval, že bolo zbytočne (neprimerane) dlhé s ohľadom na to, o aké jednoduché úkony išlo. Hoci

súdne spisy, ktoré mali byť pripojené aj k tomuto konaniu, boli pripojené k iným konaniam vedeným na súde, mohla justičná čakatel'ka ich naštudovaním (pri krátkodobom zapožičaní) zistiť všetky skutočnosti potrebné pre konanie vo veci navrhovateľa a vyzvať ho bez odkladu na odstránenie nedostatkov.

Navrhovateľ v zmysle výzvy sudkyne z 11. marca 1993 odstránil 2. apríla 1993 nedostatky svojho podania len čiastočne, pretože neoznačil všetkých účastníkov konania. Na ďalšiu výzvu sudkyne z 24. apríla 1993, v ktorej ho žiadala o doplnenie okruhu účastníkov konania a o zaplatenie súdneho poplatku (prevzal ju 10. mája 1993) navrhovateľ doplnil okruh účastníkov a požiadal o oslobodenie od platenia súdnych poplatkov.

Po odstránení nedostatkov podania, t.j. od 11. marca 1993 do 18. mája 1993, čo možno vo vzťahu ku konaniu navrhovateľa hodnotiť ako lehotu primeranú, a to aj s ohľadom na rýchlosť jeho konania na výzvy súdu (hoci bez právnej pomoci zástupcu), dala sudkyňa 21. mája 1993 pokyn na zapísanie veci do registra „C“, t.j. návrhov bez vád; vec bola zapísaná pod sp. zn. 12 C 399/93.

Prvé pojednávanie v danej veci sa uskutočnilo 8. novembra 1993 po šiestich mesiacoch od tohto doplnenia návrhu s tým, že ku konaniu treba opätovne pripojiť dedičský spis D 1750/85, čo žiadala už vo svojej výzve adresovanej kancelárii z 11. novembra 1992. Dedičský spis, ktorý bol pripojený k tejto veci vtedy ešte vedenej pod Nc 3364/92 (až do 21. mája 1993) 9. februára 1993 bol opäť vrátený (na vyžiadanie sudcu) ku konaniu vo veci 32 C 280/92 avšak bez toho, aby boli z jeho obsahu zabezpečené podklady potrebné pre toto konanie vo veci navrhovateľa [REDACTED], t.j. Nc 3364/92, príp. už v tom čase 12 C 339/93. Skutočnosti, ktoré súd zistil pripojením predmetného dedičského spisu ho viedli k ďalšej výzve adresovanej navrhovateľovi, a to na doplnenie dôkazov, čo však bolo možné zo strany súdu vykonať už najneskôr pri prvej výzve sudkyne, ktorej bola vec opatrením predsedu súdu pridelená, t.j. výzve z 11. marca 1993; pravdaže za predpokladu, že by potrebné podklady pre takúto výzvu zabezpečil súd už pri prvom pripojení dedičského spisu 9. februára 1993.

Mestský súd v Košiciach ďalšie pojednávanie (ostatné bolo 8. novembra 1993) nariadil až na 19. októbra 1995, t.j. takmer po dvoch rokoch, hoci sám navrhovateľ po prvýkrát 15. apríla 1994 podal sťažnosť na prieťahy v konaní 12 C 339/93. Takéto dlhé nekonanie súdu neospravedlňuje ani skutočnosť, že vec bola pridelená inému sudcovi (JUDr. Melicherčíkovej), pretože sa tak stalo 31. januára 1994 a odvtedy ňou vytýčeného pojednávania (vlastne iba druhého) uskutočneného na príslušnom súde v tejto veci, uplynulo takmer 21 mesiacov.

Aj toto pojednávanie (19. októbra 1995) bolo však odročené, pretože súd nedokázal zabrániť svojvoľnému opusteniu pojednávacej miestnosti jedným z účastníkov konania.

Hoci už na pojednávaní konanom 21. decembra 1995 bolo prijaté uznesenie o nariadení znaleckého dokazovania, uznesenie, ktorým súd nariadil znalecké dokazovanie a ustanovil znalca, vydal až 24. septembra 1996. Znalecký posudok bol vypracovaný 22. novembra 1996. Pokyn na jeho doručenie bol sudkyňou vydaný 2. decembra 1996. Súdna kancelária však posudok pre účastníkov konania vypravila až 7. januára 1997. Celé obdobie znaleckého dokazovania bolo preto neprimerane dlhé a svedčí o zbytočných prieťahoch v konaní vo veci sp. zn. 12 C 336/92.

Ďalší termín pojednávania súd určil na 27. marca 1997, avšak pojednávanie sa neuskutočnilo, ale bolo ešte pred začatím preložené na 11. apríla 1997. Aj toto ďalšie pojednávanie bolo odročené, pretože vyšli najavo nové skutočnosti, v dôsledku ktorých bola navrhovateľovi [REDAKOVANÉ] uložená povinnosť opäť upresniť okruh účastníkov konania; túto povinnosť si splnil 21. apríla 1997.

Na ďalšom pojednávaní 9. mája 1997 po späťvzatí návrhu proti jednému z odporcov došlo k zastaveniu konania proti tomuto odporcovi. Návrh smerujúci proti ostatným účastníkom konania bol vylúčený na samostatné konanie, a to bez odôvodnenia súdom, prečo sa tak stalo, a je na Okresnom súde Košice I vedený pod novou spisovou značkou 25 C 503/97. Z tohoto postupu súdu je zrejmé, že nie je

ničím odôvodnený a mal iba vzbudiť dojem, že ide o nové konanie, pričom spor v danej veci sa v skutočnosti viedol už piaty rok.

Navrhovateľ 18. júla 1997 podal návrh na vydanie predbežného opatrenia. O návrhu Okresný súd Košice I rozhodol v konaní vedenom pod sp. zn. Nc 2026/97 tak, že návrh na vydanie predbežného opatrenia zamietol. Proti tomuto rozhodnutiu sa navrhovateľ odvolal 16. septembra 1997 a zároveň namietal zaujatosť pojednávajúcej sudkyne, ktorá podľa jeho vedomostí je priateľkou jednej z odporkýň. Spis okresného súdu bol predložený Krajskému súdu v Košiciach 15. októbra 1997 a o odvolaní navrhovateľa a jeho námietke zaujatosti voči konajúcej sudkyňi doposiaľ nebolo rozhodnuté, čo je takmer 6 mesiacov od podaného odvolania.

Z obsahu súdneho spisu ústavný súd zistil aj to, že 26. mája 1997 podal navrhovateľ ďalšiu sťažnosť na pried'ahy a adresoval ju Krajskému súdu v Košiciach. Tu bola sťažnosť evidovaná pod sp. zn. Spr 1108/97 a následne postúpená podľa príslušnosti na priame vybavenie predsedovi Okresného súdu Košice I.

Predseda Okresného súdu Košice I listom z 20. júna 1997 sp. zn. Spr 2339/97 oznámil pisateľovi podnetu, že v doterajšom priebehu konania došlo k pried'ahom, ktoré boli zapríčinené zmenou vybavujúceho sudcu a tiež značným zaťažením súdu. Sťažnosť navrhovateľa považoval za dôvodnú.

II.

Účelom práva na prerokovanie veci bez zbytočných pried'ahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci pred štátnym orgánom sa právna neistota osoby odstráni. Právnu istotu zabezpečuje právoplatné rozhodnutie. Preto pre zabezpečenie ochrany základného práva upraveného v čl. 48 ods. 2 prvej vete ústavy nestačí iba prerokovanie veci štátnym orgánom, ale je potrebné prerokovať ju bez zbytočných pried'ahov.

Čas na konanie bez zbytočných priet'ahov nie je možné presne ohraničiť. Neexistuje časová hranica, uplynutím ktorej postup štátneho orgánu môže mať povahu priet'ahov v konaní. Rýchlosť a účinnosť konania je podmienená objektívne, charakterom prejednávanej veci. Dĺžka konania môže signalizovať nielen priet'ahy v konaní, ale aj zložitosť veci. Preto je dôležité rozlíšiť konanie pomalé a neúčinné, to znamená konanie s priet'ahmi a konanie, ktoré trvá dlho z dôvodu zložitosti prípadu. Základnými kritériami pre hodnotenie veci ako zložitej je skutkový stav veci a platná právna úprava relevantná pre rozhodnutie o veci. Tieto závery ústavný súd konštatoval vo viacerých svojich rozhodnutiach napríklad II. ÚS 26/95, II. ÚS 48/96, II. ÚS 40/97. Z uvedených hľadísk preto ústavný súd preskúmal postup Okresného súdu Košice I vo veci sp. zn. 12 C 399/93.

1. Okolnosti tohoto prípadu neumožnili opodstatnene uvažovať o tom, že zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva je z hľadiska skutkového stavu zložitou vecou. Návrh na zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva smeroval proti podielovým spoluvlastníkom, ktorí mimosúdnou cestou neboli ochotní dohodnúť sa na vyporiadanie a zrušenie podielového spoluvlastníctva.

Účastníci konania o zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva (ako to vyplýva z obsahu súdneho spisu) sa stali podielovými spoluvlastníkmi nehnuteľností a hnutel'ných vecí z titulu nadobudnutia dedičstva, okrem jedného z účastníkov, proti ktorému navrhovateľ v priebehu konania vzal návrh späť.

Právna úprava obsiahnutá v § 142 Občianskeho zákonníka jednoznačne upravuje spôsob zrušenia a vyporiadania podielového spoluvlastníctva súdom, ak nedôjde k dohode medzi spoluvlastníkmi.

Táto práva úprava vychádza zo zásady, že nikoho nemožno nútiť, aby zotrval v spoluvlastníckom vzťahu.

Ak je zo žalobného návrhu zrejmé, čoho sa navrhovateľ domáha, a je aj správne označený okruh účastníkov konania, je povinnosťou súdu v zmysle

ustanovenia § 100 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku postupovať v konaní i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

2. V konaní o podnete namietajúcom porušenie práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov ústavný súd okrem zložitosti veci skúmal aj to, akým spôsobom sa na prietáhoch konania podieľala osoba, ktorá podala podnet vo veci porušenia práva upraveného v čl. 48 ods. 2 prvej vete ústavy.

Správaním sa účastníka konania sa súd môže zbaviť zodpovednosti za prietahy v konaní, len ak v jeho dôsledku došlo k spomaleniu postupu konania. Pasívne správanie účastníka konania, jeho spoľahnutie sa na správnosť postupu sudcu, nie je však tou okolnosťou, ktorou možno ospravedlniť nečinnosť alebo neprimerane zdĺhavý postup sudcu. Prietahy v konaní, ktoré možno pripísať správaniu sa účastníka konania nevyklúčujú však zodpovednosť orgánu, ktorý vo veci koná (napr. rozhodnutie ústavného súdu II. ÚS 41/97).

Tento právny názor ústavného súdu zodpovedá aj súdnej praxi Európskeho súdu pre ľudské práva v Strasbourgu (ďalej len „Európsky súd pre ľudské práva“) v podobnom prípade vo veci König, 1978, A-27, str. 33, kde dospel k záveru, že zodpovednosť štátu vzniká, ak v konaní, okrem prietáhov spôsobených účastníkom konania, nastanú aj iné prietahy, ktoré možno pripísať štátnym orgánom. Európsky súd pre ľudské práva vyslovil porušenie čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v označenom prípade i napriek námietkam žalovaného štátu, že sťažovateľ zapríčinil prietahy v konaní tým, že často menil svojich právnych zástupcov, podával početné opravné prostriedky a na rôznych stupňoch konania neraz navrhoval nové dôkazy.

Z obsahu spisu Okresného súdu Košice I vyplynulo, že navrhovateľ od začatia konania štyrikrát na výzvu súdu dopĺňal návrh a upresňoval okruh účastníkov konania (2.4.1993; 18.5.1993; 2.11.1995; 21.4.1997), namietal predpojatosť pojednávajúcej sudkyne, v dôsledku čoho došlo k predĺženiu konania, avšak vzhľadom na všetky okolnosti prípadu nemožno konštatovať, že tieto procesné úkony

navrhovateľa boli jedinou príčinou prietáhov v konaní. Pokiaľ návrh podaný na súd navrhovateľom neobsahoval všetky potrebné náležitosti (okruh účastníkov konania a pod.), bolo povinnosťou súdu v zmysle ustanovenia § 5 Občianskeho súdneho poriadku poučiť účastníka konania o jeho procesných právach a povinnostiach.

3. Okrem skutkovej zložitosti veci a správania sa navrhovateľa pri rozhodovaní o tom, či základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov upravené v čl. 48 ods. 2 prvej vete ústavy bolo porušené, ústavný súd preskúmal aj činnosť štátneho orgánu (v danom prípade všeobecného súdu), proti ktorému podnet smeruje, v období, v ktorom sa namietalo porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov.

V konaní o zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva nezistil ústavný súd také správanie navrhovateľa, ktoré by spôsobilo, že súd doposiaľ vo veci právoplatne nerozhodol. Naopak zistil, že v tomto konaní viaceré okolnosti viedli k tomu, že Okresný súd Košice I od roku 1992 dosiaľ právoplatne nerozhodol, na čom sa podieľajú najmä nedostatky v činnosti súdu konajúceho vo veci samej, predovšetkým nedodržanie postupu v konaní podľa právnych predpisov, zameranie jednotlivých procesných úkonov bez náležitého uváženia ich významu pre meritórne rozhodnutie o veci, čo viedlo k zbytočným prietáhom v konaní.

Okresný súd Košice I nedôvodne jednoduchý právny úkon, akým je pripojenie dedičského spisu sp. zn. D 1750/85 vykonával v neprimerane dlhej trojmesačnej lehote, navyiac po pripojení tohoto spisu neboli zo spisu zabezpečené podklady potrebné pre konanie vo veci samej, t.j. Nc 3364/92.

Ďalší neodôvodnený prietah v konaní bol spôsobený Okresným súdom Košice I tým, že po ostatnom pojednávaní, ktoré sa konalo 8. novembra 1993, nariadil ďalšie pojednávanie až na 19. októbra 1995, teda o 22 mesiacov. Bezodôvodný 9 mesačný prietah v konaní okresného súdu bol spôsobený tým, že na pojednávaní 21. decembra 1995 bolo prijaté uznesenie o nariadení znaleckého dokazovania, avšak až 24. septembra 1996 súd ustanovil znalca vo veci samej.

Pokyn sudcu z 2. decembra 1996 na doručenie znaleckého posudku kancelária okresného súdu realizovala až 7. januára 1997, čím bol spôsobený ďalší jednomesačný prieťah v konaní, úplne bezdôvodne, pretože doručenie znaleckého posudku účastníkom konania je jednoduchý administratívny úkon.

Ďalší neodôvodnený, viac ako jednomesačný prieťah zo strany súdu bol spôsobený bezdôvodným odročením pojednávania pôvodne určeného na 27. marca 1997 na 11. apríla 1997, ktoré sa neuskutočnilo a bolo odročené na 9. mája 1997.

Pretože Okresný súd Košice I na pojednávaní 9. mája 1997 zastavil konanie proti jednému z odporcov bez uvedenia dôvodov, návrh proti ostatným odporcom vylúčil na samostatné konanie, ktoré doposiaľ nie je ukončené, spôsobil ďalší, ku dňu rozhodnutia ústavného súdu, už jedenásťmesačný prieťah v konaní.

Nedôsledný postup Okresného súdu Košice I v konaní o veci samej spôsobil prieťahy v konaní v rozsahu asi 43 mesiacov. Nie je možné časovo presne (konkretizovať) uviesť rozsah ďalších prieťahov spôsobených postupom okresného súdu spôsobených tým, že súd niekoľkokrát (11.3.1993, 21.4.1993, 26.11.1993, 11.4.1997) vyzýval navrhovateľa na doplnenie návrhu, resp. dôkazov, hoci tak mohol urobiť už pri prvej výzve sudkyne 11. marca 1993.

4. Podľa vyjadrenia Okresného súdu Košice I bola dĺžka súdneho konania ovplyvnená aj zaťaženosťou sudcov. Aj v prípade, ak by okresný súd nebol dostatočne obsadený potrebným počtom sudcov, čo spôsobuje preťaženosť na ňom pracujúcich sudcov, nemožno týmto odôvodňovať nedostatky v organizácii procesných úkonov súdu. Neprijateľnosť takéhoto odôvodnenia je zrejmá aj s odvolaním sa na viaceré rozhodnutia ústavného súdu (napr. II. ÚS 26/96, II. ÚS 40/97), ale aj rozhodnutia Európskeho súdu pre ľudské práva (napr. vo veci Eckle, Case, 1982, séria A, č. 51 vo veci Pierazzini, 1992, séria A č. 231-C)), v ktorom sa uvádza, že nadmerné množstvo vecí, v ktorých treba zabezpečiť konanie, nezbavuje štát zodpovednosti za pomalé konanie.

Na základe vyššie uvedených skutočností ústavný súd rozhodol tak, ako je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 19. marca 1998

Za správnosť opísaného textu

k a

JUDr. Ján **K l u č**

predseda senátu